

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism na sprejemo. Lahaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inosmetov 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list z članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112

„Težka zadeva“ Kaj pravi učiteljstvo

Sekcija Jugoslovenskega učiteljstva udruženja za dravsko banovino je v zadevi omoženih učiteljev že večkrat poudarila svoje stališče na svojih zborovanjih, kakor tudi v svojem stanovskem glasilu. Članek z uvodnim naslovom, objavljen v zadnjem Učiteljskem tovarišu, je tedaj zasebno mnenje organiziranega člana, kar je bilo tudi v članku samem izrecno in s poudarkom omenjeno.

Ker se o zadevi, ki je važna in pereča ne samo za omožene učitelje, ampak za nas vse, mnogo govori v naših pa tudi izven naših vrst, je potrebno in prav, da se o tej zadevi temeljito razgovorimo in pokažemo vsem, kako je s to »težko zadevo«.

Prejeli smo od poročenih tovarišev in tovarišev več dopisov, ki jih bomo objavili, da »zadevo«, ki je res »težka« od vseh strani premotimo in tudi javnosti pokažemo, kakšna je. Prejeli smo tudi nekaj anonimnih dopisov, katerih iz načelnih razlogov ne bomo objavili.

Pismo narodnega poslanca gosp. Komana Albina

V »Učiteljskem tovarišu« z dne 16. febr. štev. 26 čitam članek »Težka zadeva« nekoga gospoda B., ki uvodoma citira moj govor ob priliki proračunske razprave prosvetnega ministrstva v finančnem odboru, kakor ga je objavil Kmetijski list.

Čast mi je sporočiti Vam, da je besedilo mojega govora v Kmetijskem listu netočno in nepopolno objavljeno ter je vsled tega tudi g. B. v »Učiteljskem tovarišu« privedlo do napačnih zaključkov in komentarja.

Da bo krog učiteljev, zlasti pa oni absolvirani učitelji, ki čakajo službe, pravilno poučeni, mi je čast sporočiti Vam ono besedilo, ki sem ga v omenjeni razpravi res izrekel. Iz zaključka gospoda B. se da sklepati, da stojim na stališču, naj bi mlajši učitelji v splošnem dobivali plačo od 500—600 dinarjev mesečno. Jaz sem daleč od tega. Tozadevni predlog sem iznesel le z ozirom na današnje kritično gospodarsko stanje, poudarjajoč, da bi s tem mlado učiteljstvo, če tudi bi ga eno, dve ali tri leta le delno plačevali, uzadovoljili. Rabil sem pri tem sledeče besede, ki pa v Kmetijskem listu niso bile objavljene:

»Svitar smatram za resno in prosim vas gospodje, da o njej mnogo razmišljate. Na ta način, kakor sem preje omenil, ohranili bi državi zvesto učiteljstvo, katero bi vedelo, da bo po preteku dveh ali treh let dobilo polno plačo, a momentano bi mu omogočili vsaj skromno preživljanje.«

Iz gorenjega je razvidno, da smatram to le za začasno ter le za nekako odpravo sedanjih bedi, kateri je izpostavljen naš učiteljski naraščaj. Smatram to vprašanje za tako važno, da bi želel, da se za njega vsa naša javnost zanima. Mogoče bi se našel o tem vprašanju drugi boljši izhod.

Ako pa tega ni, sem pa prepričan, da ako se izvede ono, kar sem jaz predlagal, nam bo velika večina našega učiteljskega naraščaja hvaležna. Opetovano sem čul od učiteljskih abiturientov, ki se obračajo na mene prosi službe, da bi rade magari eno ali dve leti brezplačno poučevale, samo da bi vedele, da bodo po tej dobi postavljene.

Mnenje omoženih učiteljev

(Odgovor na članek, ki ga je pod gornjim naslovom priobčil »tovariš« B.)

V prvi vrsti konstatiramo, da govori iz omenjenega članka na omožene učitelje popolnoma neprikrita ost tovariša B.-a, ki si pač po lastni volji ni izbral za zakonsko družico učiteljico, danes pa da oporeka v članku napadenim tovarišcem in njihovim družinam pravico do drobtinice razvedra kruha. Ker je iz tovariševih izjav razvidno, da si v marsičem ali ni ali pa noče biti na jasnem, odgovarjamo s tem njemu in vsem onim, ki spravljajo omožene učitelje v stik z brezposelnostjo učiteljskega naraščaja, sledeče:

Vsaka izmed poročenih učiteljev se je poročila, ker ji je bilo z zakonom zagotovljeno, da bo svoj poklic lahko še nadalje izvrševala — saj ima za to prav isto kvalifikacijo kakor njene samske tovarišice. Če je s tem osigurala svoji družini nekoliko lažji gmetni položaj, je to njena popolnoma zasebna stvar, kakor je popolnoma zasebna stvar, da si je »tovariš« B. izbral družico po svoji volji. Da bi pa nekaj, kar je z zakoni zagotovljeno, kar naenkrat na željo nekaterih postalo brezpravno, tega si menda tudi oni, ki smo jim omožene učitelje največji trn v peti in glavni vzrok današnje brezposelnosti učiteljskega naraščaja, ne domišljajo — zakaj v naši državi je doslej veljal vsak zakon od dneva podpisa in ne nazaj! Sicer pa bi bila brezposelnost učiteljskega naraščaja prav tolikšna, kakor je, če bi bila vsaka izmed nas ostala samska — saj bi vsaka prav tako za-

sedla po eno službeno mesto, kakor ga zaseda danes kot poročena.

V članku pokaže dopisnik grozansko velikodušnost — saj obeta svojim tovarišcem, ki so po veliki večini pustile vse svoje mlade moči v šoli, v prid narodu in državi, celo velikodušno zagotovitev odškodnine v »ugodnejših« prilikah! Res pravi tovariš! Čudno le, da se v tej svoji veliki skrbi za odpravo brezposelnosti učiteljskega naraščaja ni domislil, da se bo v slučaju odpusta omoženih učiteljev pojavila brezposelnost takoj na drugi strani; zakaj vsaka izmed nas zaposluje danes s polovico svoje plače služkinjo, ki bo v danem slučaju vržena na cesto, kjer že danes tava toliko brezposelnih rev, ki so tako rekoč vržene v mlako prostitucije!

Sicer pa datira brezposelnost učiteljskega naraščaja že od l. 1925/26, kar so nekatere takratne učiteljske abiturientke morale čakati po eno leto na službena mesta. Zakaj ste se torej tako vneto zavzemali za otvoritev in obstanek javnih in zasebnih učiteljskih šol, morda s tem niste mislili, da vam mora dati država obtem z učiteljskimi šolami tudi garancijo, da bo ves na imenovanih šolah izšolani naraščaj tudi zaposlila! Saj te garancije ne nudi niti z gimnazijami, niti z vseučilišči in z nikakoli drugo šolo ne. Zakaj vam torej ni prav tako pri srcu brezposelnost v drugih stanovih, kjer je še mnogo večja kakor pri nas?

Dalje pomislite, da bi moral biti po vaših izjavah analogno poročenim učiteljem odpuščen tudi vsak učitelj, ki si je na katerikoli način pridobil premoženje, posestvo itd. — zakaj tudi to je vir dohodkov, ki znaša v mnogih primerih vsaj toliko, kakor naša »dvojna« plača. Očitek, da poročena učiteljica ne more biti kot dvojni nalogi — namreč učiteljski in materinski — je neutemeljen. Mnenja smo, da tare učitelja-očeta, ki prejema samo »enkratno« plačo, njegova druga — namreč očetovska služba vsaj toliko, če ne bolj, kakor naša materinska. Ker je torej od takih učiteljev še teže pričakovati, da z vso potrebno skrbnostjo vrše dolžnost svoje prve — namreč učiteljske službe, in jim tudi odpuščamo omoženih učiteljev v nobenem slučaju ne more izboljšati njihovega gmetnega stanja, tedaj bi bilo treba odstraniti tudi te, da bo vaši skrbi za dobrobit naroda in države popolnoma ugodeno.

Ker vam je ležeče le na blaginji domovine in prav nič na preskrbi vaših sedmerih hčera, vas moramo spomniti še na to, da vsaka izmed poročenih učiteljev prištedi državi eno pokojnino, ker je nobena izmed nas za možem ne prejema.

Končno pripominjamo, da noben delodajalec ne zamenjava še izvečanih moči, ki so še polne življenja, s še neizvečanim naraščajem. Če že hoče temu pomagati, začne z odpuščanjem pri onih, ki so že doslužili in nadaljuje pri onih, ki jim ni toliko do dela kakor do jela. Ne trdimo, da so taki brezvestneži tudi v našem stanu; če pa jih je kaj, jih prav gotovo ni med omoženimi učitelji, ki jim skrb za lastno deco vestnost in požrtvovalnost v službi le pogloblja, ne pa jemlje.

H koncu apeliramo na naš stanovski list, da omožene učitelje, ki smo z ostalimi tovariši in tovarišicami enakovredne članice naše stanovske organizacije, štiti, kakor ostale članice, ker hočemo in zahtevamo poleg enakih dolžnosti tudi enakih pravic.

Več omoženih učiteljev.

Dušan Lunder piše

Pod gornjim naslovom je izšel v »Učit. tovarišu« z dne 16. februarja t. l. članek, ki je povzročil med našim učiteljskim velikim skrbni in vznemirjenju. Ne vem, ali je pisec tega članka tudi učitelj ali kak drug državni uradnik, sodeč pa po vsebini članka, kaj malo pozna družinske razmere našega stanu. Brez dvoma je, da se bodo naša stanovska društva bavila z vprašanjem poročenih učiteljev, zavzela pravilno stališče in stavila sekciji konkretne predloge. Kakšen bo efekt te razprave, bomo videli v bližnji bodočnosti.

Poslanec g. Koman je stavil predlog, naj se v prvi vrsti odpuste iz drž. službe vse one učitelje, ki so poročene z višjimi državnimi ali javnimi uradniki (odvetniki, zdravniki itd.). Tak način reševanja krize in brezposelnosti naših abiturientov je za ves učiteljski stan nesprejemljiv in ga moramo že v naprej odklanjati. Kakor hitro načelno pristane na tako redukcijo, je s tem momentom dana možnost, da se reducirajo žene vseh naših tovarišev, kojih plače ne zadostujejo niti potrebam samca, kaj šele, da bi zadostovale potrebam družine.

Največji argument, s katerim je poslanec g. Koman podprl svoj predlog, je ta, da

učiteljice-matere ne morejo v redu vršiti svoje službe, ker jih ovira dolžnost do družine. Nešteto je bilo že dokazano, da se učiteljici materi ne more očitati nerednost ali površnost. Nasprotno prevladuje mnenje, da so v elementarnem razredu najboljše učne moči ravno učiteljice-matere, kar je tudi povsem naravno. Le mati more in mora svojega otroka razumeti in ga vzgajati v najnežnejši dobi. Zato je popolnoma pravilno, da poučujejo v elementarnem razredu učiteljice-matere, ki žanjejo neprimerno veliko boljše in izdatnejše uspehe kot učiteljice novinke. Zakaj se nadalje očitek nerednosti pri izvrševanju službe odnosa posla ne predbaciva tudi drugim ženam-materam? Znani so mi primeri, kjer kmetijska žena poleg vzgoje svojih otrok vrši posle trgovke, gostilničarke, se bavi s poljedelstvom itd. Nikdar pa še nisem slišal, da naj taka žena opusti izvrševanje obrti, ker bi bilo to v škodo vzgoje otrok.

Da mož in žena, učitelj in učiteljica, prejemata dvojno plačo, je popolnoma jasno in umljivo. Saj sta dovršila enako šolo, imata oba enako predpisano izobrazbo in končno vršita oba enako delo v šoli in izven nje. Za enako delo naj imata tudi enako plačilo.

Poslanec g. Koman je nadalje mnenja, naj bi se namesto ene reducirane poročene učiteljice nastavile 2 do 3 mlajše učne moči z mesečno plačo 500 do 600 Din! Kako naj bi ti mladi ljudje, morda že poročeni, s tako plačo živeli, tega poslanec g. Koman ni povedal, ne pisec g. B. raztolmačil. Poglobimo se malo v to vprašanje! Na deželi potrebujejo premožnejši kmetje hlapec in dekle. Plače teh poslov so povprečno po 300 dinarjev mesečno, poleg tega jim nudi delodajalec obleko, perilo, obutev, stanovanje in hrano. Ako računamo te naturalije samo 350 Din, stane kmeta posel okroglo 650 Din mesečno. Učiteljica novinka pa naj bi prejemale po 13-letnem napornem študiju — 500 Din plače! S to plačo naj bi se vzdrževala sama, plačevala hrano, stanovanje, obutev, perilo, obleko, članarino raznih društev, časopis, strokovne liste za nadaljnjo izobrazbo in končno se udeleževala še izvenšolsko, kar je seveda združeno tudi s stroški. Pomislimo, ali bi bila v stanu s tako plačo mlada abiturientka ali abiturient v celoti nadomestiti reducirano poročeno učiteljico in to seveda v vsakem pogledu in v zadovoljstvo zakonodajalca.

Po mnenju gosp. poslanca naj bi se v prvi vrsti reducirale poročene učiteljice, kojih močje so boljše situirani. Gospod B. gre v tem pogledu še nekoliko dalje. Po njegovem mnenju naj bi se reducirale kratkoma vse poročene učiteljice ali mlejše povedano postavile za gotovo dobo na — razpoloženje! Isto naj velja tudi za upokojene, ki so plačevali že v bivši Avstriji skozi dolga leta v penzijski sklad in si po prevratu in poznejših letih pridobili vso pravico po zakonu do pokojnine. Treba je le zajamčiti stečene pravice, pravi g. B.! In veste, kaka je garancija na razpoloženje stavljenih učiteljev? Menda ne, če ne bi dobro prebrali uradniški zakon, osobito § 101, odstavek drugi in § 104, točka 6!

»Dvojnosluzbarji« naj pomagajo pri reševanju gospodarske krize, država po pravici pričakuje zlasti od uradništva, da se bo žrtvovala za državo do skrajnosti: tako vzklika g. B.! Ali ni ravno uradništvo že doprineslo žrtve! Kdo bi tega ne znal boljše povedati kot ravno drž. uradnika, žena — mati! 14 let so redukcije na dnevnem redu, mi smo to voljno in vdano prenašali, za blagor in korist državi! Sedaj naj pridejo na vrsto poročene drž. uradnice?

Kaj sledi, ko bo teh zmanjkalo? Ne, do tega ne more in ne sme priti. To pot naj rešujejo finančno krizo oni, ki bi jo od vsega početka morali. V mislih imam one ljudi, ki prejemale 5 do 10 tisoč dinarjev plače, ljudi, kojih mesečni honorarji gredo v 10tisoče, oni, kojih dividende in tantieme gredo kljub slabi gospodarski konjunkturi v 100tisoče, oni, ki so milijone odnesli preko meje. Nadalje družbe, tovarne, veletrgovine itd., kojih faktični letni računski zaključek izkazuje vedno enak dobiček od l. 1918. do l. 1933. kljub gospodarski krizi. Ako kdo dvomi o tem, naj malo bolj odpre oči in kmalu se bo prepričal. Nadalje naj rešijo drzavo gospodarske in finančne krize upokojenci bodisi državni ali privatni, ki so kljub zadostni pokojnini še v postranskih službah. To so »dvojnosluzbarji«! Zato roke proč od drž. uradnice, žene-matere, ki svoj kruh z lastnim delom pošteno zasluži. Šele ko bodo omenjeni sloji doprinesli državi, njihovim premoženjskim razmeram primerne žrtve, takrat se sme upravičeno seči tudi po plačah naših žen. Verjemite mi, g. B., da bom tedaj jaz prvi, ki bom radevoljno žrtvoval plačo svoje žene, ki znaša sedaj po izvršenih redukcijah še 858 dinarjev in 25 par brez vsakih postranskih dohodkov.

Končno naj se dotaknem vprašanja nastavitve novincev. Ni ga med nami, ki bi se resno ne bavil s tem vprašanjem. Naša sekcija ima brez dvoma z njimi največ dela in skrbi ter se resno trudi, da bi bili sprejeti

v drž. službo. Ne bom se bavil z vprašanjem, kdo je povzročil hiperprodukcijo našega stanu. Danes v tem kritičnem času moramo resno premisliti, kako in na kak način postaviti naše mlade tovariše in tovarišice, ki upravičeno zahtevajo sprejem v drž. službo. Vsi vidimo hiperprodukcijo našega stanu, nikdo pa javno ne pove, kako to omejiti in spraviti v normalno stanje. Treba je le malo odločnosti, krepke volje, razumevanja in uvidnosti, pa bo šlo.

Država naj ukine vse privatne učiteljske šole.

Ako bo še nadalje potreba, naj se maksimira število gojencev in gojenk za sprejem v drž. učiteljsko šolo.

Vsi učitelji in učiteljice, ki so dovršili 35 službenih let, naj se takoj in avtomatično upokojijo. Teh je po uradni statistiki v dravski banovini okoli 100. Njih mesta naj se izpopolnijo z novinci.

Vsa ostala nezasedena mesta v dravski banovini naj se istotako izpopolnijo z novinci. V slučaju potrebe naj se nastavijo še v ostalih banovinah.

Na podlagi statistike, ki sem jo prejel kot tajnik društva, je momentano 530 nezaposlenih učiteljev in učiteljic. Za nastavitve teh bi bil potreben 7milijonski kredit. Nikjer ne stoji zapisano, da se mora vseh 530 naenkrat sprejeti v drž. službo. Letos naj se jih sprejme n. pr. 1/3 in seveda to najpotrebnejših, kar se da potom poizvedovanja ugotoviti.

Naša narodna šola trpi zbog nezasedenih učnih mest in je izpopolnitev teh mest nujno potrebna. Kadar gre za kulturo, prosveto in vzgojo našega naroda, ne moremo in ne smemo štediti, pa naj pridejo še bolj kritični časi.

Omožene učiteljice!

Problem, o katerem se je razpravljalo in se bo razpravljalo tako dolgo, da bo ž njim rešena kriza. Žrtvovati se moraš ti omožena učiteljica, ki si sklenila zakonsko zvezo z ubogim tovarišem ali drž. nameščencem, da plava v izobilju. — In ti molčiš na vse očitke! — Tvoje delo je manjvredno, ker je dvojna žrtev. Posvetiti se moraš samo domu in deci! Ti zanemaraš šolo! Da si tam na mestu, zato skrbje že ljubi kolegi in kolegice — in sama napraviš rajši več, kot manj. — Dalje — tvoj dom! Srečni domovi poročenih učiteljev, kako skrbijo javnost za vas, da ne bi bili osamel in zanemarjeni kot marsikje drugod, kjer žena ni v poklicu. — Žena torej ne prekorači ožega družinskega kroga, tam je tvoje mesto! V današnjem času tako običajne, a tako malo upoštevane besede! Lepe so, zato se jih poslužuje dnevno časopisje in da nam prihrani presenečenje, ko bi se znašle naenkrat ob prazni skledi.

Omožena učiteljica, na tebi je, da rešiš situacijo!

Zakaj bi pa ne pomagali pri reševanju tudi vsi oni rodoljubi v drž. službah s posestvi, ki jim je plača samo priboljšek in ne nujna potreba!

Končno pa — pobijati vse trditve glede ubogih poročenih učiteljev — je nesmiselno, ker je v njih vsa modrost tistih, ki nas hočejo postaviti na cesto z lepo gesto, ob kateri ne bi trpel budžet in bi ne bila prizadeta morala!

Omožena učiteljica.

Še — „Težka zadeva“

Pod tem naslovom je prinesla zadnja številka našega glasila nekaj misli tovariša B. Težko mi je bilo, ko sem prebral članek, pa gotovo še težje onim stoterim, ki se jih tiče neposredno. Nisem dosedaj verjel, da bi iz naših vrst mogel priti predlog, ki naj ogroža itak skromno življenje učiteljskih družin. Tovariša B. sta pri tem vodila dva razloga: nezaposelnost učiteljskih abiturientov in to, da njegova žena ni učiteljica.

Pereče je vprašanje nezaposelnosti mladih učnih moči, kojih število z vsakim letom narašča. Bilo je pač pogrešeno, da se ni pravočasno ustavil ogromen naval na učiteljska ter se skril na skrajni minimum. Kako zaposliti te mlade ljudi? Ali res samo na ta način, da se naj poročene učiteljice umaknejo in napravijo prostor novincem? Torej smatra tovariš B., da je delo teh učiteljev v šoli manjvredno nego delo novincev? Ali naj se beda na eni strani zmanjša na ta način, da se na drugi poveča? Poglejmo!

Učitelj, ki poroči učiteljico, pač ne pričakuje od nje nikake dote, izvzemši njenih mesečnih prejemkov. Redke so, ali jih sploh ni, ki bi imele še povrh doto od doma. Ti njeni prejemki so ji doto, spričo katere ji je bil omogočen zakon z učiteljem. Vse drugače je pri ženi — neučiteljici. Ta je prinesla možu — učitelju doto, ki gotovo odtehta mnogoletne dohodke vsake učiteljice. In kaj bi rekel tovariš B., če bi nekdo stavil predlog, da mora vrniti doto svoje žene, kar je v tem slučaju isto, kakor njegov predlog, naj se poročene učiteljice stavijo na razpoloženje in tako za polovico zmanjšajo itak skromni dohodki učiteljske družine? Bi li bilo pravično,

da se učiteljice, ki so delovale 10, 20, 30 let, odstranijo iz službe brez pokojnine, po zakonu določene, na račun brezposelnih le za to, ker so storile greh, da so postale žene in matere. Ni li starovski predsodek, da žena in mati ne more biti učiteljica?

Kakšne posledice bi nastale, če se uresniči predlog tovariša B.? Priljubljeni bi bili omejitvi svojo doseganje — udobnost! Mislim, da se je zmotil in je hotel reči — skromnost! Pa te ne bi omejili, ampak povečali bi jo. Ali res hočemo še sami podpirati mnenje nekaterih, nam nenaklonjenih, da žene — matere ne spadajo v šolo? In to le radi 6-tedenskih dopustov. Prilagojen je žene — matere je pač otroški duši mnogo uspešnejše nego od strani samske učiteljice, zato tudi ne more biti njeno delo manj vredno. Koliko pa je učitelj, poročenih z učiteljicami, ki bi lahko pogrešali ženino plačo brez največjih težav? Prav lahko bi jih seštel, niti prstov obeh rok ne bi porabili.

Najhujši udarec bi s tem zadeli mlajše poročene pare, ki si še niso, mogli povsem urediti svojega doma. Zamislimo se v položaj zakonskega para, ki se je poročil pred letom ali mesecem! In sedaj naj se ženi skromna obročna dotica odtegne? Se preprosta batarjeva hči ne pride praznih rok k možu.

Če hočemo reševati krizo učiteljskih abiturientov, bi pač v prvi vrsti pričeli pri onih učiteljicah, ki so poročene z neučitelji, ako so zadostno situirani, da jih lahko prežive, v drugi vrsti pa z upokojujivjo dosluženi učnih oseb in končno, če se le ni izhoda, da se preneha z nameščanjem učiteljic. Posegati v učiteljske pare bi bilo krivično ter bi rodilo le zle posledice.

Povedal sem misli mnogih, premnogih. Ne sekajmo veje, na kateri sedimo in priznajmo poročenim učiteljicam isto sposobnost kot neporočenim, pa tudi iste pravice.

P.

O »Težki zadevi« piše tov. Ciril Hočevnar

Pod tem naslovom je priobčil tov. B. v 26. številki »Učiteljskega tovariša« daljši članek, v katerem se zavzema za odpustitev vseh poročenih učiteljic iz državne službe. Ne bom se spuščal v zadevi članka v polemiko, ker se z nobenim njegovim predlogom ne strinjam, pač pa se bom dotaknil članka v toliko, v kolikor se v njem zrcali učiteljska mentaliteta, ki jo z vidika stanovske morale moramo zavračati.

Opažam, da mi sami večkrat načenjamo svoja interna vprašanja po časopisju, ki niso za javnost, odnosno mi sami opozarjamo javnost na zadeve, ki so v zvezi z našimi stanovskimi težnjami in z njimi dosežemo mnogokrat baš nasprotno, kakor bi sami želeli. To pa ponajvečkrat po lastni krivdi. Vedno se najde med nami kak nezadovoljnjec, ki predlaga tisto, kar njemu iz kakih osebnih razlogov ni všeč, kar pa je celoti v škodo. Poklicani in tudi nepoklicani faktorji pa pogrebujejo take izjave čes: »Saj tako zahtevajo učitelji sami!« Posamezni primeri so jačo primerni za generaliziranje!

Tovariš B. se postavlja na stališče: ker moja žena ni učiteljica, ne prejema dvojne plače, naj jo tudi drugi ne. Če se meni slabo godi, naj se še drugim. Tako naziranje je s stanovskega stališča nemoralno in nepravilno. — Plače učiteljske, bodimo odkriti, so tako male, da ne dosegajo eksistenčnega minimuma. S sedanjim plačo lahko izhaja učitelj samec, nikakor pa ne poročen, s famillijo, recimo tudi samo z enim otrokom. Uverjen sem, da ni potreba podajati zato nobenega statističnega materiala, niti naštevati vseh izdatkov, ki jih človek ima. Vsak, ki si je hotel ustvariti svoj dom, da bi skromno živel, je pač poročil tovarišico, da delata dva, da lahko preživita sebe in svojo družino. Prepričan pa sem, da vsak izmed nas, ki ima učiteljico za ženo, dopusti, da se mu žena reducira, če se mu da plačo, da bo lahko družino pošteno oblačil in preživljal. Vem, da danes ne more shajati noben učitelj samo s svojo plačo, ako ima družino. Vsak si išče postranskih dohodkov; ali pa je, bodimo odkriti, zadovoljen. Kakšno pa je delo vsakega, ne samo učitelja, ki mora vedno premišljevali, kje bo še kaj zaslužil, ali na kak način bo omilil svoj položaj, pa vemo. Če bi o tem dolgo premišljevali, morda bi prišli na isto trditev, da je dvema gospodarjema težko služiti. Zato princip: Vsakemu tolikšno plačo, da se bo lahko pošteno preživel, da ne bo potrebno nobenemu iskati postranskih zaslužkov in tudi ženam ne bo treba služiti. Svojevega slabega položaja pa si ne bo nihče zboljšal, če bo samo predlagal, koliko in kako naj se drugemu vzame.

Drugo je, da moremo zahtevati enako pravico za vse. Ako sme delavčeva žena služiti, ako sme obrtnikova žena še nadalje izvrševati svojo obrt, ko se poroči, je najmanj upravičen učitelj zahtevati, da ne bi smela njegova tovarišica izvrševati svojega poklica! Ali nimamo dovolj nasprotnikov že drugje? Ali morajo biti še v lastnih vrstah!

Kadarkoli se sproži, bodisi v javnosti ali skupščini, kako vprašanje, ki se tiče šole in učiteljstva in nas zadene v živo, vedno se najdejo tovariši, ki so s svojimi nasveti krutejši, kakor katerikoli drugi.

Ne zdi se mi prav, da ne vidimo nikdar preko lastnega plota. Vsako vprašanje hočemo rešiti v lastnem delokrogu. Kadar se pojavi vprašanje, ki se tiče učiteljstva, n. pr.: njegove nastavitve ali plače, je prvi predlog, naj se gotovo reducira ali slično. To se pravi, vsako vprašanje naj se reši v prvi vrsti v škodo tovariša. Zavedati se moramo, da naše šolstvo še ni na višku, da nam osnovnih šol še toliko primanjkuje, da bi lahko vsi sedaj brezposelni abiturienti bili nastavljeni in še bi jih ne bilo zadosti. Narodu je potreba izobrazbe, potem bo gledal v boljše bo-

dočnost in bo isto tudi dočkal. Res je kriza, vendar sem mnenja, ako se mora povsod delovanje skrajšati radi finančnih nepravil, se to pri osnovnošolski izobrazbi ne bi smelo poznati. To stališče, ki ga zastopa tudi naša osrednja organizacija, bi morali mi učitelji vedno in povsod poudarjati, ne pa nasprotno, in iskati žrtve v lastnih vrstah.

Poudarjam, ne smemo iskati žrtve, s tem pa ne mislim onih, ki imajo pravico do pokojnine, ki so doslužili in bodo prejeli isto pokojnino, če gredo danes v pokoj ali pa služijo še 10 let.

Morda bo kdo mislil, da sem proti namestitvi novincev. Nasprotno dobro vem, kako revno nekateri živijo. Vem tudi, da je potrebno, da pridejo čim prej do kruha. Njih je v dravski banovini ca 500. Vemo pa tudi, da je trenutno do 200 mest nezasedenih, v drugih banovinah pa še več. Če bi se vsa ta izpraznjena mesta zasedla in upokojujili vsi oni, ki so že prosili in že mesece, nekateri že celo leta, čakajo na upokoje, pa bi bilo dovolj prostora za vse.

Nekaj odgovora

Gospod urednik, upam, da dovolite tudi meni kot učitelju prosto besedo o brezposelnosti učiteljstva. Ponovno sem prečital v slednji številki »Uč. tovariša« članek »Težka zadeva« in nisem, pa nisem mogel verjeti, da je prišlo vse to izpod tovariškega peresa. Ne morem si drugače tolmačiti tega, kakor da je katera izmed »sedmerih hčerk« tovariša člankarja tudi brezposelna učiteljica in oče, v mučnih skrbih, kako jo naj po najbližji poti spravi do kruha. Ne prizanaša tudi tistim izmučenim sirotam, ki so položile na žrtvenik narodne vzgoje in pouka vse svoje moči svoje zdravje, to ko upokojene poročene učiteljice, matere. Saj malokatera učiteljica doseže polno službeno dobo, izčrpa se in oslabi prej ter omahne v predčasni bolezenski pokoj. In tem naj se po nasvetu omenjenega članka črtajo skromne pokojnine, ako so poročene in bodisi z učiteljem, da se omogoči zaslužek brezposelnim tovarišem (icam)! Pisec članka »Težka zadeva« tudi trdi, da so poročene učiteljice v izvrševanju učiteljskega udejstvovanja manje uspešne nego neporočene. Po svojem dolgoletnem učiteljevanju in šolskem vodstvu sem prišel do jasnega prepričanja, da so posebno z učitelji poročene učiteljice na mestu, posebno v nižjih razredih. Z vsa materinjo ljubeznijo in potrpežljivostjo, ki jo je objela pri vzgoji lastnih otrok v domačem družinskem krogu, vodi in dviga zaupane ji učence, polna sočutja in razumevanja do njih in njih staršev, dobro se zavedajoč prevzete važnosti svete materine dolžnosti. To uvidijo tudi roditelji celo na kmetih in temu primerno cenijo poročene učiteljice. Učiteljske zakonske dvojice pa se tudi pedagoško izpopolnjujejo z medsebojnimi nasveti in razgovori o vzgoji in pouku. Nečastne izjeme pa so pri vseh stanovih in se ne smejo na madež vseh poobčevati. Z dobro situiranimi funkcionarji ali celo z bogatimi poročene učiteljice, ki služijo morda le zato, da se v družbi pokažejo v čim silajnejši toaleti, pa je itak bolje, da izginejo iz učiteljskih vrst, dasi je tudi tu težko, omejevati poklicno svobodo.

O učiteljski brezposelnosti pa še to-le: V zadnjih letih so se otvarjale, posebno na ženskih učiteljskih vzporednice, ki so vzgojile prekomerno število gojenk. Poleg teh pa so še privatna učiteljska. Bodimo enkrat sledni: Pogoji za sprejem na učiteljske naj bo nižja matra s prav poveljnim uspehom, in resnična potreba naraščanja, pa bo pomagano!

Obdravski učitelj.

Še en odgovor

»Sem torej radikalen in zastopam mnenje, da se v bodoče tudi zakonska zveza učitelja z aktivno učiteljico ne tolerira več.« B.

Resnemu predlogu g. poslanca Komana je sledil članek tovariša B. V njem se navdušuje za že mnogokrat pogrevano in zavrženo tezo, da ne more biti učiteljica obenem dobra mati in dobra učiteljica. Trdim nasprotno, kot so trdili že mnogi. Kjer je obratno, tam bi bila najbrže učiteljica slaba učiteljica tudi, ako bi ne bila žena in mati. Statiška bi morda pokazala, da je najbrže sorazmerno enak odstotek slabše ocenjenih učiteljic med omoženimi in samskimi. V tem vprašanju je mogoča pravilna sodba le na podlagi dejstev. Nekoliko bi bilo sporno to vprašanje pri učiteljicah, poročenih z neučitelji, kjer nimata oba zakonca istih težav in ciljev in kjer soprogu ni morda mnogo na tem, ali uživa njegova žena sloves boljše ali slabše učiteljice. Ako je poleg tega ženina plača res tudi namenjena samo toaletam, kozmetiki, nakitu in letoviščem in podobno, ni vzroka, da bi se na njeno mesto ne postavila učiteljica, ki je sedaj brezposelna. Tega ni naša organizacija poudarjala samo enkrat.

Glavna pogrška tovariševa članka je baš v tem, da nas učiteljskih zakoncev skoro nič ne loči od teh. Mi smo gradili svojo bodočnost na pogoj dvojnega zaslužka, pričrpani, da je drugače težko živeti stanu primerno, težko stanu primerno izobraziti otroke, kvečjemu ako bi bila dana vsem možnost, da so nameščeni v mestih ali v njihovi neposredni bližini. To je bilo tudi mnenje prosvetne oblasti, ki nam je šla v vsakem oziru na roko. Moj primer: Se samska, sva zaprosila za službeni mesti, oddaljeni vsakebi dobre pol ure in navedla, da se želiva poročiti. Oblast je šla še dalje. Poiskala je nama skupno mesto, naju namestila tja »po službeni potrebi«, da se vobče ni bilo več možno pomisljati in premisliti.

Kako je z dvojno plačo predvsem pri nas mlajših zakoncih. Nekaj nad 2000 Din. Podpiram brezposelnega očeta z dvema otrokoma izpod desetih let. Žena podpira mater-

vdovo in brata srednješolca. Ob najini plači živijo tudi služkinja, ki tudi podpira siromašne svojce. Brez nje si učiteljski pari z otroki ne morejo urediti družinskega življenja. Brezposelni in drugi reveži si tu podajajo vrata še bolj kot tam, kamor se pride le s pomočjo električnega zvonce. Tu je druga plača, ki tako strašno bode v oči. Kako poceni živimo na deželi, priznava člankar sam, da ne omejuj nikakih drugih neugodnosti. Da izhaja dober del učiteljstva iz socialno šibkejših plasti, ki so posebno v sedanjih časih podpore nujno potrebni, priznamo brez sramu, saj se niso sramovali svojega siromašnega pokolenja niti največji slovenski mojze. Starši, ki so nas izobrazili z najtežimi žrtvami, upravičeno pričakujejo naše podpore, posebno v starosti, trepetajo ob misli, da se bodo njihovi otroci jedva sami rinili skozi življenje in da podpore skoro ne bodo mogli več pričakovati. Trepetale bi tudi vse ene služkinje, ki bi bile ob službo, če bi se uresničil nasvet tov. B., če bi morale iz službe domov, množiti pomanjkanje in bedo. Koliko socialno šibkih ljudi bi bilo prizadetih, če bi bile naše žene odpuščene iz službe, ali postavljene na »razpoloženje«. Vsega tega prekanja ne bi bilo treba, ako bi člankar vsaj omenil, da ni možno tudi o tej zadevi presojati vseh primerov po istem kopitu. Tako pa izgleda, da gleda naše dvojne plače skozi očala, katerim bi jaz dal neko posebno ime. Pravkar čitam tudi v »Našem glasu«, kakšno je mnenje Amerikancev o vplivu krčenja prejemkov na splošne gospodarske prilike. Redukcije pa tudi ne bodo nič drugega, nego krčenje naših družinskih prejemkov. Tovarišev primer številne nepreskrbljene družine z eno plačo mu ne daje pravice, da kaže na nas kot nekeke parazite človeške družbe, ker si je gradil svojo bodočnost popolnoma svobodno po lastnem preudarku in okusu. Prav tako bi si lahko izbral življenjsko družico med učiteljicami. Mi mlajši nismo krivi, ako je danes taka doba, da vse natančneje »preračunamo«, preden napravimo tako važen življenjski korak. To gotovo ni v škodo naših družin in družin. Tudi nismo nameravali nikogar spraviti ob kruh, zato nam vest ničesar ne očita. Naše žene bi zasedale gotovo število mest in »odjedale« kruh sedanjim brezposelnim tovarišicam tudi, če bi si jih mi ne izbrali za svoje boljše polovice.

Se bomo torej lepo gledi na solnce, zadovoljni, da se nam »dobro« godi ter brez brige in sočustvovanja zrlj na trpljenje naših tovarišev? Nočem samo rušiti tovariševga načrta. Dobra volja bo že našla sredstva v državnih blaginjah, da pridejo do kruha. To je bilo menda obljubljeno. Treba je, da se opusti marsikaj manj nujnega. Za nadalje mora voditi račun o številni potrebi učiteljskega naraščanja. Letno le toliko naraščanja, kolikor znaša stvarna potreba. Odvišna učiteljska je treba postopno ukiniti. To so šole, ki jih je rodila potreba po specialni izobrazbi čeha stanu ter je čisto logično, da smejo kriti le stvarno potrebo in nič več. Še stare zahteve. Nadprodukcije niso krivi brezposelni tovariši niti mi. Ker niso usposobljeni absolutno učiteljski za druge poklice, upravičeno lahko pričakujejo, da bodo zaposleni v tem poklicu. Da ni dovolj mest, menda ne drži popolnoma. Poučujem na trirazrednici že tri leta dva razreda združeno do 90 učencev od 3. do 8. šol leta. Vsak, ki ima le količnik pojma o šoli, bo priznal, da je to nevzdržno. Izobrazba je najosnovnejša pravica državljanov, in je treba zanjo dati vsa možna sredstva. Takih vrzeli je pa še mnogo. Tov. B. službuje najbrže v mestu in ne pozna trenutnih prilik na deželi, sicer bi opozoril nanje. Ako ni dovolj mest v naši banovini, so še v drugih. Prav je, ako si nekaj naših ljudi tamkaj služijo kruh, kar bi bilo povsem pravilno in v duhu narodnega edinstva. Kar se tiče pa patriotskega apela, ki ga je tov. B. naslovil na učiteljsko in uradništvo, ki je bil pa neposredno namenjen nam učiteljskim parom, ker je v članku govor le o nas, bi pripomnil, da so naše žene še do nedavnega odštevale svoj mesečni davek, delale pa tako, kot oni, ki ga niso odštevati ter da so moralno dolžni sedaj predvsem drugi, da žrtvujejo nekaj, ako zadeve brez žrtve ne bo mogoče rešiti.

Albert Bregant.

Dvojna plača

V zadnji številki »Uč. tovariša« z dne 16. febr. t. l. se tovariš B. ogreva za to, da bi država stavila na razpoloženje — seveda brezplačno — vse poročene učiteljice. Članek zveni nekako tako, kot bi »dvojnosluzbarji« kot jih on imenuje, živeli v izobilju in blagostanju. Kdor pozna naše prejemke, ve, da naše življenje ni in ne more biti udobno, pa čeprav služita oba. Le kje in kakšen je tisti luksus, ki si ga lahko privoščijo učiteljski pari! Naša »dvojna« plača ne doseže ene plače privatnega, pa tudi mnogega državnega uradnika. Zakaj smo ravno me, poročene učiteljice tak trn v peti, kakor vidim, celo lastnim tovarišem. Zakaj bi ravno me morale žrtvovati v korist brezposelnim kar celo plačo! Ali smo res me z našo revno plačo tisti črv, ki razjeda naše zdravo socialno življenje? Mislim, da so vzroki drugod. Naše življenje res ni zavidanja vredno, še dosti slabše pa bo, če se bomo pričeli grizti med seboj in si takole predbacovati »udobno življenje«. Seveda, vsak meri po svojem kopitu. Kdor ima otroke brez službe, govori drugače kot oni, ki jih ima še v šolah in mora plačevati šolnine in nečete druge stroške. Takim težavam so tudi dvojnosluzbarji le iztežka kos.

No, in če že vzamemo ta primer, da se odpuste vse poročene učiteljice iz službe, ali se bo splošno blagostanje izboljšalo? Če odstavite 100 učiteljic in nastavite 100 abiturientov, bo odpuščenih 100 služkinj. Številčno stanje brezposelnih se ne bo izpremenilo, le rubrike se bodo izmenjale. Nikar ne glejmo

svet skozi ozko okence naših stanovskih razmer. Krize ne bomo rešili, če bomo trgali že itak majhen košček kruha na dvoje. Tu bo treba velikopoteznejših akcij.

Torej pri nas, v učiteljskih vrstah, naj bi ne smela služiti mož in žena. Pa poglejte v ostale stanovce! Privatni uradnik ima lahko ženo uradnico ali obrtnico, poleg tega sme imeti postranski zaslužek, ki ga učitelj ne sme. Koliko pa je obrtnikov, ki imajo samo eno obrt? Zlasti po deželi je navadno v eni hiši združena gostilna, mesarija, trgovina, včasih pa še kaj. A teh nihče ne vidi. Nikomur ne pade na um, da bi odstopil eno ali drugo obrt na ljubo brezposelnemu. Le nas vidi vsak.

Zlasti pa se mi zdi krivičen predlog, naj bi se tudi upokojenim učiteljskim parom odzvela ena pokojnina. Pustimo vsaj starce v miru. Žena — mati — učiteljica, ki je preživela 34 let v svojem poklicu v najhujši vojni in povojni dobi, je heroj, je mučenica, ki ji na starost ne smemo odvzemati trdo zasluženega koščka kruha. Naši stari predniki so nam utirali pot, dovolj delali za nas, grda nehvaležnost bi bila, če bi jim sedaj v starosti ne privoščili miru in jih obremenjevali z lastnimi težavami.

Glede celibata sem zelo v dvomu, če bo v splošno korist in moralno povzdigo naših mladih tovarišev. Da, res je to: če nimamo sredstev, ne ustanavljaj družine. Le žal, da se ljubezen ne ozira na prazen žep. Brezspolnih bitij pa iz naše mladine ne bomo napravili.

Kako zaposliti to armado brezposelnih o tem mi z našim omejenim obzorjem ne moremo kaj prida sklepati. Dela je pač za vse dovolj. Saj so redke šole, kjer bi ne manjkala ena ali več učnih moči. Da to ni v prospekta šolstva, je jasno. Nastaviti bi bilo treba toliko učnih moči, kolikor jih je potreba. Ostalo bi dovolj dela še tudi za nas, toliko zavidane poročene učiteljice. Če bi pri tem trpela državna blaginja, bi bil zato pa naš naraščaj v dobrih rokah narodnih vzgojiteljev. Da pa ravno me, poročene, nismo zadnje, kadar je treba prijeti za delo, o tem lahko pričajo naši predstojniki.

U.

Nekaj kritičnih pripomb

V zadnji številki »Učiteljskega tovariša« se je tovariš B. zavzel za učiteljski naraščaj, ob enem pa z vsjo silo udaril po učiteljicah poročenih z učitelji, da bi bilo ustrezno socialni pravičnosti in v veliki meri pomagano državi.

»Jaz, ki sem kmet,« je dejal v parlamentu poslanec g. Komar, »bi predlagal, naj se odpuste iz službe v prvi vrsti one učiteljice, ki so poročene z višjimi državnimi uradniki...« Dopsnik B. z vsjo silo mahne po vseh poročenih učiteljicah, ki imajo morda prav tako družino ko on, da naj se jih kratko in malo postavi na razpoloženje. Seveda se pravočasno zavaruje in s tem do temelja podeli prho stavbo svoje retorike, rekši: »...seveda pod pogojem, da moževa plača ali pokojnina zadošča za današnjim razmeram nujno potrebno prehrano in druge neobhodno potrebne izdatke«.

Ob tem vprašanju naj bi se g. B. najprej pomudil in se iskreno vprašal: ali ima smisla nadaljevati članek, h kateremu sem sedel po nepotrebnem? Imam vtis, kakor da ne ve za resnične težave učiteljskih rodbin, pa makar da imata rednika po dolgih borbah »dvojno plačo«.

Nimam nič proti temu, če se morda v bodoče omeji možnost učiteljic z dobro plačanimi drugimi, to je celo kategorična zahteva vsega učiteljstva, ki gre še dalje, da se vsi taki upokoje.

Ali se je pa vprašal cenjeni člankar, na katero podlago so zidali številni učiteljski pari, ko so si zastavili resno vprašanje, kako bodo preživljali svojo dečo, jo študirali ali kakorkoli, da bo prišla k poštenemu kruhu? Če si on ni zastavil tega vprašanja, a se mi močno zdi, da te previdnosti ni opustil, ker kako bi se sedaj tako razvnel, če si osebno ni bil na jasnem. Naj si pod račune potegne črto sam in naj se prebija sam.

Večina učiteljskih parov si je zgradila svojo bitnost na temelju oboje plače. Na ta račun so prišli otroci, male investicije in kar je treba v takem malem domu, da se človek lahko posveti vzvišenemu svojemu poklicu. Razderite temelje, ki jih je ščitil zakon in jim s tem vtisnil pečat absolutne gotovosti, razdrli boš te nebroj zasnutkov, upropastili cele družine, ki se z malimi prejemki že itak komaj prebijaajo. Tam, kjer ste z nepremišljeno besedo hoteli vzdigniti novo stavbo, boš te izpodkopali tla, da se bo zrušilo še to, kar danes stoji. Kaj g. B. res vsega tega ne vidi? Če bi prišle take »reformatorske misli« iz lajških vrst, potem, Bog jim odpusti. Nekaj takega pa, kar ste iznesli na račun svojega stanu, ki se povsod bori za ono malo, kar ima, to je nam neumljivo.

Poudarjam še enkrat: učiteljski pari obstoje na skupnih prejemkih. Bele vrane so tisti, ki bi se ne zrušili ob eni plači, kajti kalkulacije so bile na skupni podlagi. Odvezmite otroke in druge obveznosti, ki so nastale iz tega, potem pa svobodno: upokožite, razpolagajte in namestite tiste, ki brez svoje krivde, še manj pa zaradi tega, ker so poročene tovarišice zasedle prosta mesta, čakajo koščka kruha.

Kaj imamo pričakovati od redukcije poklicno zaposlenih žensk, torej ne samo učiteljic, nam pokaže Nemčija. V letošnji januarjski številki »Ženskega sveta« je o tem napisala v temeljitnem članku: »Ženske odjedajo moškimi kruh«. A. Vodetova med drugim tudi to-le:

»Tam so izvedli temeljito redukcijo po privatnih in državnih službah... z nemško natančnostjo. Toda izkazalo se je, da ima večina teh žen tako težke gnotne obveznosti

napram svojim najbližjim, da mnoge kljub plači komaj žive... Uspeh je bil ničev: kakor nam je znano iz časopisnih vesti »Brezposelnost v Nemčiji silovito narašča.«

Zavzema se, kar je edino socialno pravično, za redukcijo takih, ki imajo dobro situirane žene, a pravi na drugem mestu »isto naj velja tudi za učitelje, ki imajo dobro situirane žene. Kajti so tudi taki primeri, ko ima učiteljeva žena obrt, trgovino, gostilno ali posestvo. Zakaj bi se možje-učitelji ne posvetili delokrogu svoje žene?« Tako piše o tej zadevi pisateljica, ki je vsako besedo dobro pretehtala. Naj bi si vsak prečital omenjeni članek, posebej pa še učitelj, kadar se dotika perečih vprašanj svojega stanja.

Če je g. B. »osebno« takega mnenja, kakor pravi neke sredi članka, da naj se v bodoče ne tolerira takih zakonov in naj vsaka učiteljska poda ostavko, si v sredi že oporeka: naj se postavijo vse poročene učiteljice na razpoložanje, dokler na koncu ne udari reži: »da bi ob izvedbi povedanega marsikatera uradniška, oziroma učiteljska družina z dvojno plačo bila prisiljena nekoliko omejiti svojo dosedanje udobnost, toda stradal — če razmere ostanejo kot so — ne bo nihče. Poglejmo, kaj je g. B. s tem mislil: če ne bo šla draginja kvišku, to menda. Kaj pa potem? Reaktiviranje? Ali ima vsa socialna filozofija g. B. sploh še kaj smisla? Cene gredo kvišku, če bodo pa padle, bo treba par let, da bodo poravnane razne obveznosti iz prejšnjih časov, ki se vlečejo kot rdeča nit skozi življenje slabo plačanega nižjega uradnika.

Kadar bo g. B. dokazal, da živi vsaj ena desetina poročenih parov, ki so navezani samo na nizko uradniško plačo, udobno, potem bom smatral, da je čas spustiti se v polemiko, kaj se da morda ukiniti. To pa, kar smatra on kot udobnost, danes ni eksistenčni minimum.

Ne odrekam mu dobrega namena, ne. Samo nepremišljeno se je ločil svojega posla, ki bo gotovo našel oster odziv, kakor ga zasluži. To ni pozitivno delo: na eni strani rušiti, na drugi problematično zidati.

Kako pomagati učiteljskem naraščanju? Tu si bomo vsi zaman ubijali glave, ker je pač tako, da je lažje svetovati kakor izvesti.

Predvsem redukcija bolj situiranih žen ali mož, če ima žena svoj donosni delokrog. Upokojitev z doseženimi službenimi leti. Predvsem pa izvedba gospodarskih problemov, nad katerimi si belijo glave vsi državni.

Z nasveti, kakršne je iznesel g. B., pa ne bo pomagano prav nikomur. Če učinke stehatmo, bi izvedba teh prinesla še več gorja, kakor ga obstoji sedaj v vrstah brezposelnih abiturientov, ki se sami, brez sklenjenih obvez se nekako bijejo skozi življenje. Značilno je to, da so bili sami za redukcijo, ampak samo tistih žena-učiteljic, ki imajo dobro situirane druge.

Nepoznani tovariš B. naj mi pa oprost, če sem se zadel ob njegove »osebne« preudarke, a ker jih je iznesel v list, so s tem postali skupna zadeva. In če je rekel »B«, naj rečem jaz... A.

Splošne vesti

PREDSEDNIKU SRESKE ORGANIZACIJE UČITELJSKEGA DRUŠTVA ZA LJUBLJANO-OKOLICA ZAH. DEL.

Brezovica.

»Učiteljstvo-sokoli« na Viču (v Zg. Šiški) smatrajo za potrebno, da dvignejo svoj glas v obrambo Sokolstva in narodnega ter državnega edinstva zaradi neopravičenih in neutemeljenih napadov v škofjski poslanici na to viteško, državno organizacijo.

K temu koraku nas sili dejstvo, da so se celo nekateri škofje in višji katoliški duhovniki postavili proti omenjenemu pastirskemu listu.

Učiteljstvo, ki je po zakonu dolžno, da širi in podpira sokolsko idejo in gibanje, je v prvi vrsti poklicano, da se javno izjavi proti napadom, s katerimi se hoče onemogočiti sokolski pokret in s tem ogroziti narodno in državno edinstvo.

Podpisani prosimo, da se naša izjava predloži sekciji, da tudi ona zavzame enako stališče in isto objavi v obliki protesta v našem stanovskem glasilu.

Uverjeni smo, da je istega mnenja vse nacionalno učiteljstvo, saj je ono posebno po deželi nositelj sokolske ideje.

V slučaju, da bi se to odklonilo od strani sekcije JUJ za dravsko banovino, bomo primorani objaviti naše stališče v dnevnem časopisu.

S tovariškimi pozdravi!

Sekcija je prejela gornjo okrožnico s 13 podpisi z Viča in 5 podpisi iz Zg. Šiške.

V poslednjem odstavku te okrožnice je insinuacija in grožnja, za katero pošiljatelj niso imeli razloga in povoda, ker sekcija ni odklonila nobene izjave, ki so jo poslala društva v tej zadevi. Predhodno izražanje dvomov s strani članstva, osobito v zvezi z vprašanji, ki so nad poslednjim odstavkom izjave, je, najmileje izraženo, neobjavljeno, ki vsebuje širjenje te izjave med učiteljstvom tudi neopravičeno javno sumničenje in vzbujanje nezaupanja do sekcije.

Sekcija ima informacije, da so v ozadju gornje zadeve osebe izven podpisnikov. Zaznala pa je tudi, da so udeležene osebe, ki

nimajo čistih namenov in ki neprestano provocirajo, sumničijo in obrekujejo svoje kolege, kateri se bore za korektnost, objektivnost, zakonitost in poštenost v stanovskem in službenem oziru, ker smatrajo to za predpogoj konstruktivnemu in zdravemu patriotizmu in nacionalizmu.

Zato ne zamerjamo učiteljstvu, ki je podpisalo gornjo izjavo v dobri veri, da gre za čisto stvar in je radi naglice prezrlo žalitve in grožnje v poslednjem odstavku. Osobito ne zamerjamo onemu učiteljstvu, ki je takoj, ko je razvidelo vso namero in žaljivost zadnjega odstavka, svoje podpise preklalo. Poudarjamo pa, da so oni, ki so dali učiteljstvu okrožnico v podpis, imeli priliko iznesti predlog na svojem društvenem zborovanju, ki se je vršilo tik pred zbiranjem podpisov, a tega niso storili. Poslužili so se poti, ki ni v skladu z organizacijskim postopanjem in radi oblike izjave ni lojalna do sekcije in ne do članstva. Do članstva ni lojalna iz razloga, ker so bile osebe iz ozadja takoj informirane o poteku zadeve, ter so na to izvažalo izpraševale poedince, zakaj niso podpisali izjave z dovolj krepkimi atributi, ki bi ustrezali njim. To ustvarja misel, da je bilo podpisovanje potrebno tem osebam — za opravljanje njihovega nečednega posla.

Kar tiče izjav, je sekcija še vselej storila svoje dolžnost, kadar je bilo potrebno ter je na dostojen način manifestirala in dokazala svoje čuvstvovanje do kralja in države.

Tudi v pogledu SKJ je opozarjala članstvo na zakonite določbe, katerih izpolnjevanje se zahteva od učiteljstva še posebej ter je prepričana, da bo državna uprava sama izvajala avtoriteto zakonom, ki jih je izdala.

Načelne odločbe in izjave, s katerimi naj tudi organizacija osnovnošolskega učiteljstva kot stanovska korporacija prične borbo za ohranjanje avtoritete zakona proti jugoslov. katol. episkopatu, pa ni zadeva predsedstva, temveč najmanj upravnega odbora ali predsedniškega zbora organizacije. Ta bo podal odločbo, upoštevaje, kaj so storile druge, enake organizacije v tem pogledu.

dolžnost, da ob zaokroženi življenjski dobi tov. Fleré podčrtamo njegove življenjske uspehe, njegovo žilavo energijo, njegovo odkritosrečno učiteljsko srce — zato »Učiteljski tovariš« ne more mimo dogodka, da ne bi prikazal Pavlove zaslužnosti na številnih popriščih javnega udejstvovanja.

Večina naših meni zmotno, da je Fleré štajerski rojak, v resnici pa je pristna ljubljanska srajca. Po dovršenih šolah je šel na prvo službeno mesto na Štajersko k Sv. Marku niže Ptuj. Zeleno Štajersko je zapustil šele l. 1924, ko je odšel kot ptujski okr. šol. nadzornik v Beograd. Postavljen je bil na položaj referenta za osnovno šolstvo v ministrstvu prosvete. Poslopje prosvetnega ministra je zapustil od l. 1924. le za kratek čas lanske leto. Zdaj pa je načelnik budžetnega oddelka v prosvetnem ministrstvu.

To bi bili suhi podatki o Flerétozem uradnem poslovanju. Kdor se поблиže spozna s Flerétozem javnim udejstvovanjem, ga bo takoj presodil, da velja jubilaanta uvrstiti med najbolj agilne delavce iz učiteljskih vrst. Ze kot učitelj v vinorodnih krajih je odšel leta 1908. v sadjarsko-vinarski tečaj, da je lahko svojim soobčanom pomagal z nasveti in tudi praktično v gospodarskih vprašanjih.

Najbolj zaslužnega pa se je izkazal Fleré kot pedagog, zlasti še kot pedagoški pisatelj. Neumorno je polnil stolpce »Popotnika«, nekaj časa je bil celo njegov urednik, z letom 1919. pa ga je pričel urejati celo sam, ter mu je dajal kot tak devet let vse potrebne smernice. Polagal je temelj delovni šoli, si jo je obravnaval v mnogih člankih. Delovno šolo je prikazoval z najraznovrstnejših gledišč in dajal navodila tudi za posamezna predmetna obravnavanja.

Vsako izjavo poedincev z žaljivo in izvažalno tendenco pa vodstvo sekcije odklanja, ker je treba vsako javno vprašanje obravnavati. Udruženje je resna organizacija in smatra, da je zdrav le tisti patriotizem in nacionalizem, ki bazira na poštenosti.

Jugoslovensko učiteljsko udruženje sekcija za dravsko banovino v Ljubljani,

20. februarja 1933.

Ivan Dimnik, s. r.,
predsednik.

Josip Kobal, s. r.,
tajnik.

— Nov pomočnik prosvetnega ministrstva. Za pomočnika prosvetnega ministra je imenovan dr. Vladimir Dvornikovič, inspektor prosvetnega ministrstva.

— Članstvu sreskega društva v Laškem sporočamo, da se zborovanje, sklicano na 4. marca t. l. ne bo vršilo v Laškem, temveč v Zidanem mostu. Vzrok preložitve kraja se bo na zborovanju pojasnil. Odbor.

— Poročila se je tov. Rela Schillerjeva z g. J. Turnškom iz Črnomlja. Mnogo sreče!

— Učiteljski poročeni par, ki ne živi skupno na eni šoli radi tega, ker na obeh šolah, kjer službujeta, ni primerne družinskega stanovanja, želi eden od obeh menjati svoje služb. mesto s samskim upraviteljem, ki ima stanovanje (2 sob in kuh.) v šoli in kjer je na šoli še eno služb. mesto prosto, oziroma če bi bil kdo učiteljstva voljan menjati. Obe šoli gori omenjenega učit. para sta ena ob železnici v Dravski dolini blizu Maribora, druga še bližje Maribora (20 min. avto zveza). Tozadevna obvestila prosim s podrobnim opisom mesta, na naslov: Janko Kikl, učit. Selnica ob Dravi.

— JUJ — sresko društvo v Kranju poziva vse člane in članice, ki so dolžni na članarini, da jo poravnajo najkasneje do prvega društvenega zborovanja. Oni pa, ki so dolžni še za prejšnja poslovna leta in ki bi članarine do navedenega termina ne poravnali, se bodo brezpogojno črtali iz seznama članstva. Njih imena se bodo obenem sporočila tudi sekciji, da jih črta kot naročnike na naše liste, oz. da jim ne nudi nikake zaščite. Vse terjatve pa se bodo izročile pravnemu zastopniku, da jih izterja. Zato naj vsak dolžnik izpolni svojo moralno in stanovsko dolžnost. Opominov ne bomo več pošiljali, ker je to naš zadnji opomin. — Odbor.

— Kupna moč stalnih nameščenecv. Indeks hrane in obleke stalno narašča. Junija 1932. je znašal indeks manufakture 150/8, septembra pa že 167/7. Meseca decembra je pa zrasel indeks na 191/2, pri čemur vzamemo 100 (sto) kot osnovo indeksa v letu 1914. Indeks človeške hrane, ki je bil junija na 107/7, je zrasel do decembra 1932. že na 117/5. — Če izračunamo, koliko je potrošila povprečno delavska družina, obstoječa iz moža, žene in dveh otrok pod 10 leti v raznih letih, bomo najlažje videli, kako kupna moč stalnih nameščenecv, pa naj so to delavci ali zasebni ozir. javni nameščenci, pada. Če vzamemo kot izhodišče indeks v letu 1914 s 100 (sto), je znašal indeks minimalne potrošnje navedene rodine v juniju 1932 že 130/8, v decembru 1932 pa celo 145/2. To znači, da so se življenjski pogoji te družine napram letu 1914, če upoštevamo še to, da so se življenjske potrebščine podražile za približno 45%, plače pa padle za 20%, poslabšali za približno 65%. Približno enako razmerje velja tudi za javno uslužbenstvo, morda celo nekoliko v škodo istemu, ker so službeni prejemki napram predvojnemu sorazmerno še bolj padli kot pa delavske mezde. To velja zlasti še za pokojnince. Zato vsi, ki žive od ročnega ali umskega dela zvišanje cen poglavitnih življenjskih potrebščin skrajno težko prenašajo.

— Ferijalni savez. V Učit. tovarišu je bilo omenjeno, da imamo učitelji pravico do vpisa v dijaški ferijalni savez. Kdor se želi vpisati, naj pošlje »Dravski oblasti Fer. sav.«

v Ljubljani — Trgovska akademija — pismeno izjavo, da pristopa k Fer. sav. kot član in se obvezuje, da bo plačeval vse obveznosti. Izjavi naj priloži svojo sliko. Istočasno naj kupi položnico in jo pošlje na naslov »Ferijski savez III. oblast v Ljubljani« ček. račun št. 13.277. Nakazati je treba vsoto 45 Din, s tem je plačana vpisnina in članarina za to leto. Savez bo poslal čimprej člansko izkaznico, na podlagi katere ima vsak član pravico do vseh ugodnosti društva. Pred počitnicami dobi vsak član naslove prenočišč itd. Za druge tozadevne informacije je pisati na omenjeni naslov. Opozarjam vse, ki se žele vpisati, da to store do 1. marca, ker se kasneje zviša vpisnina za 25 Din. Glede obveznosti do F. S. omenjam, da obstoji ta le v izpolnjevanju vseh pravil društva, katerim pa ni težko ustreči. — Omerza Zdravko, gluho-nemnica — Ljubljana 5.

Na Aleksandrovo tu pred teboj tujec, v Ljubljano prišedši, obstoj!
V »Daj-Dam« daljno olajšaj si cesto, — vrnil boš semkaj se čestol!

— Prijatelj živali je naslov novemu listu, ki ga izdaja »Slovensko društvo za varstvo živali v Ljubljani.« List hoče vzbuditi v današnjem človeku, posebno pa v mladini, čut za lepoto narave in ljubezen do živali. Poučni članki, ki jih krasi prikupne ilustracije, bo čitala naša mladina z užitkom. List izhaja četrtletno in stane za nečlane 24 Din. Člani društva ga prejemaajo brezplačno.

Že lani, za naje in za otroke — 'Tempo' čitaj na otroke.

LJUBLJANA Za gotovino: **MARIBOR**
Gledališka 4 Selenburgova 4 Slovenska 18

ZANIMIVI PRIREDITVI MLADINSKEGA PEVSKEGA ZBORA IZ TRBOVELJ
»TRBOVELJSKI SLAVČEK«

Ta pevski zbor, ki je po svoji odlični formi in svojih mnogobrojnih nastopih znan že po vseh večjih mestih, priredi v nedeljo dne

5. marca ob 11. uri dopoldne

koncert v Ljubljani v veliki dvorani hotela Union. Spored je sestavljen iz kompozicij sledečih skladateljev: Adamiča, Kogojca, Bravničarja, Mirka, Zganca, Grgoševića, Tajčevića, Pozajčiča in Mokranjca. Ta dela še niso bila v Ljubljani izvajana, so pa biseri jugoslovenske mladinske glasbene literature. — Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice. Sedeži od 15 do 35 Din. Stojišča za odrasle 7 Din; za deco v predprodaji 3 Din. — Opozarjamo na koncert posebno učiteljstvo in šolsko deco. Prosimo, da tovarišice razredničarke in tovariši razredniki poberejo od učencev, ki nameravajo posetiti koncert, a 3 Din in nabavijo vstopnice že v predprodaji. Pri blagajni, pred koncertom, se ne bodo prodajale vstopnice a 3 Din.

V mesecu maju odpotuje pevski zbor na 14 dnevno pevsko turnejo v Češkoslovaško. Turnejo organizira UPZ pod vodstvom tov. Supančiča, ki bo odpotoval dne 5. marca na Češkoslovaško, da osebno uredi vse podrobnosti v mestih, kjer se bodo vršili koncerti. Mladi pevci bodo koncertirali v Č. Budjevičah, Plznu, Pragi, Hradec Kralovem, Olomucu, Mor. Ostravi, Brnu, Bratislavi in na Dunaju.

Ker je dohodek koncerta v Ljubljani namenjen za delno kritje turnejskih stroškov, zbor upravičeno pričakuje lepe udeležbe in pomoči od strani učiteljstva radi obiska šolskih otrok.

Njegovo ime stoji zabeleženo tudi na čelnih platnicah nekaterih šolskih knjig (»Šolski list« za III. stopnjo), »Citanka« (5. del). Med poslednjimi, ki jih je namenil najmlajšim, abecedarjem, pa je njegova »Moja prva knjiga«.

Fleré se je ves čas tudi vneto udeleževal kot organizacijski delavec. Ob 10-letnem jubileju naše stanovske organizacije je stopil na čelo prireditvenega odbora, ki je aranžiral ob priliki kongresa I. državnega šolskega razstava. Udeleženci jo imamo vsi v prijetnem spominu in tudi vsa javnost je tedaj naglasila visoko stanje jugoslovenskega šolstva, kar je najlepši dokaz neumornega dela jugoslovenskega učiteljstva, ki je s tem pokazalo, kam je namerjena miselnost mlade generacije državljanov: za praktično delo v življenju.

Se bi lahko napolnil stolpec našega strokovnega glasila, naštevajoč jubilarne zaslugе, ki si jih je nabral do svojega polstoletja. Postavljajoč se ves v službo naroda, šole in stanu, nam je pokazal, kako naj vsak učitelj prenese klic: delaj za narod, tudi v resnično življenje.

Morda je to le zmotna domneva pisca teh vrst: Fleré je prav zadnje čase nekoliko utihnil... Bog ne daj, da ga teže leta! Po vsej verjetnosti bo res, da je Fleré preveč zajelo pisarniško delo. Potisnjen v ozki kabinet v prosvetnem ministrstvu kuje številke in vrta in se trudi, da čim bolj pomore podvigu naše šole in koristim stanu. Prepričani smo, da se zopet kmalu oglasi, saj njegova sila, moč in nezlomljiva njegova delavnost je neodoljiva. S petdesetimi leti gre on z novimi silami na delo za nas, našo šolo in našo prosveto.

— nč.

Pavel Fleré v Abrahamovem naročju

Ob 50-letnici učiteljskega vzornika

Te dni se je srečal naš P. Fleré z Abrahamom. Petdesetletnica je sicer čedna številka, zlasti za onega, ki jo ima še — pred seboj. Običaj je, da se polstoletnica posameznika niti ne praznuje preveč javno, vendar v primerih, kakor ga ravno navajamo, pa zahteva